

Плевако О.

*магістрантка II курсу спеціальності 101 Екологія
Науковий керівник – проф. Царик Л. П.*

ОЦІНКА РЕКРЕАЦІЙНОЇ ЄМНОСТІ ОЗЕРНИХ КОМПЛЕКСІВ ШАЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ

Визначними ландшафтами Волинського Полісся, в тому числі Шацького НПП, є природно-аквальні (озерні) комплекси, які знаходяться в тісному генетичному та динамічному зв'язку з лісовими природно-територіальними екосистемами. Унікальні Шацькі озера досить вразливі тому їх рекреаційне використання слід досліджувати окремо. Відпочинок на території Шацького НПП проходить, в основному, на озерних комплексах (пляжний відпочинок) і в незначній мірі в лісових екосистемах. Тому в даній статті визначено екологічно допустиму та максимально можливу рекреаційну місткість озерних комплексів, які інтенсивно використовуються для відпочинку та рекреації в Шацькому регіоні.

За даними німецького гідробіолога С. Ханса (Hans, 1973), для того, щоб водойма могла відновлюватися (шляхом самоочищення), на одного відпочиваючого повинно бути в середньому не менше 160-200 м² водного плеса. Для визначення екологічно допустимої рекреаційної ємності водних об'єктів Шацького приозер'я використано норматив кількості водної поверхні на одну людину яка дорівнює 200 м² [1]. Розрахунок проводили за формулою $W_o = (S_o/N_n) \times K_n$, W_o , де W_o – екологічно допустима місткість озерних комплексів, осіб; S_o – площа озера, га; N_n – нормативний коефіцієнт навантаження, (200 м²/особу або 0,02 га/особу); K_n – понижуючий коефіцієнт навантаження на озерний комплекс (0,2) [3]. Результати розрахунків наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Результати визначення екологічно допустимої рекреаційної місткості озерних комплексів Шацького НПП

Назва озера	Загальна площа, га	Екологічно допустима рекреаційна ємність озерних комплексів, осіб	Фактична щоденна ємність відпочиваючих на водоймах в комфортний період відпочинку, осіб
Світязь	2622	26200	6665
Пулемцьке	1568	15680	100
Пісочне	187	1870	1625
Люцимер	430	4300	120
Чорне Велике	83	830	65
Соминець	43	430	45

Окремо розраховується максимально можлива рекреаційна місткість озерних комплексів: $V_i = N_i \times S_i \times C / D_i$, де V_i – максимальна рекреаційна місткість території, осіб; N_i – норма рекреаційного навантаження на територію, осіб/км² (для озерних комплексів 150 осіб/км² (табл. 2)); S_i – площа озера, км²; C – тривалість рекреаційного періоду у відповідному сезоні року (95 днів літнього сезону); D_i – середня тривалість перебування туристів і відпочиваючих на озері (10 днів) [7, с. 323].

Таблиця 2

Нормативні показники рекреаційного навантаження на природні комплекси (за Кравців В., Гринів Л., Копач М., Кузик С.) [5]

Природні комплекси	Нормативи рекреаційного навантаження (осіб / км ²)					
	Літо			Зима		
	min.	max.	сер.	min.	max.	сер.
Приморські	300	500	400	60	100	80
Озерні	80	150	115	16	45	30
Річкові	50	80	65	16	24	20
Низовинні	80	120	100	30	50	40
Височинні	100	150	125	40	60	50
Гірські	110	200	155	60	160	110

Оскільки сезон комфортного відпочинку у Шацькому регіоні становить 95-100 днів, середня тривалість перебування одного туриста 10 днів [2], то максимально можлива рекреаційна місткість озерних комплексів Шацького НПП у літню пору року становитиме: для оз. Світязь – 37 363 особи, для оз. Пулемецьке – 22 344 особи, для оз. Пісочне – 2 665 осіб, для оз. Люцимер – 6 127 осіб, для оз. Велике Чорне – 1 183 особи і для оз. Соминець – 613 осіб (таблиця 3).

Таблиця 3

Розрахунок максимально можливої рекреаційної місткості озерних комплексів Шацького НПП у літній період

Назва озера	Площа, км ² (S _i)	Максимально можлива норма рекреаційного навантаження у літній період (N _i)	Тривалість рекреаційного періоду (C)	Середня тривалість перебування туристів на території (D _i)	Максимально можлива рекреаційна місткість території (V _i)
Світязь	26,22	(на озерні комплекси) 150 осіб / км ²	95 днів	10 днів	37 363 особи
Пулемецьке	15,68				22 344 особи
Пісочне	1,87				2 665 осіб
Люцимер	4,30				6 127 осіб
Чорне Велике	0,83				1 183 особи
Соминець	0,43				613 осіб

Отже, варто зазначити, що для усіх озер Шацького НПП максимально можлива рекреаційна ємність на 29,8% є вищою від екологічно допустимої (рис. 1).

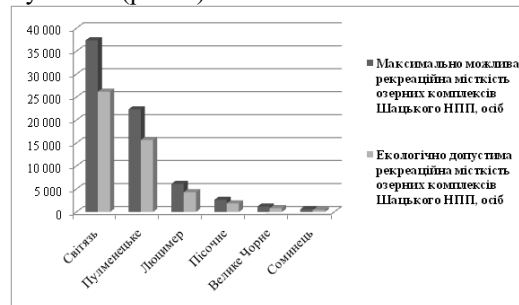


Рис. 1. Співвідношення максимально можливої та екологічно допустимої рекреаційної місткості озерних комплексів Шацького НПП

Тобто, можна констатувати той факт, що збільшення потоку туристів у Шацький регіон більше як на 30% може призвести до деградації природних комплексів, зокрема унікальних озер. Що вкотре підкреслює важливість регулювання та правильного розподілення рекреантів по території національного парку.

Список використаних джерел

1. Безручко Л. С. Розвиток рекреаційної дигресії на території Шацького національного природного парку / Л. С. Безручко // Вісник Львівського університету. Серія географічна. Випуск 36. 2009, С. 23–31.
2. Мельник В., Найда В., Матейчик В. Перлина Європи – Шацькі озера. Луцьк: ТМ: «Золота стріла», 2017. – 62 с.
3. Методичні рекомендації щодо визначення максимального рекреаційного навантаження природних комплексів і об'єктів у межах природно-заповідного фонду України за зонально-регіональним розподілом. Державна служба заповідної справи України, Науковий центр заповідної справи України. Київ. 2003, 43 с.
4. Проект організації території, охорони, відтворення та рекреаційного використання природних комплексів і об'єктів Шацького національного природного парку. Київ: Науковий центр заповідної справи. 2005, 226 с.
5. Науково-методичні засади реформування рекреаційної сфери. Кравців В.С., Гринів Л.С., Копач М.В., Кузик С.П. Львів: ІРД НАН України. 1999, 78 с.
6. Царик Л.П. Оцінка рекреаційного потенціалу і ємності території приміського регіонального ландшафтного парку «Загребелля» / Л.П. Царик, П.Л. Царик // Історія Української географії, випуск 28. 2013, С. 49-54.
7. Царик П.Л. Рекреаційне природокористування. / П.Л. Царик // Природокористування. Навчальний посібник. Тернопіль: редакційно-видавничий відділ ТНПУ. 2015, С. 289-337.
8. Царик П.Л. До оцінки рекреаційного потенціалу і навантажень на природні комплекси національного природного парку «Дністровський каньйон» / П.Л. Царик // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка Серія: географія. №1 Тернопіль: СМП «Тайп». 2013, С.169-175.